

bolades, e s'an ad enterbolar» (D-60, a. 1369, s. v. *sobre*). La referència a les terrades de castell o cosa anàloga, o a la necessitat de refer-les, reapareix en molts llocs i ben lluny: a Callosa d'En Sarrià un doc. de 1594 expressa que el *traspol* («paviment») «de la plaza del castillo estaba muy bueno: qu'en 32 [anys] que ha, qu'está hecho, jamás se llovió debajo d'él» (Salvà, *Callosa* I, 99).

La forma més coneguda, la del llenguatge comú, és *tréspol*, majorment aplicat al sostre de les habitacions: en els lexicògrafs del Princ. (des de Belv. «techo», com a «territorial») i del P. Val.: «*tréspol*: techo, la parte interior y superior de un edificio, que lo cubre y cierra», *CRos* (a. 1764, p. 234; Sanelo I, 135r.; Lamarca etc.). Si bé també referit al paviment, com sol passar (per tant no separarem les cites d'una cosa de les de l'altra): «la sala: triclinium; *tréspol* o pahiment: pavementum; *tréspol* cubert de argamàs: pavementum stratum rudere», *OPou* (*TbPu.*, 151; a qui el refereix Sanelo I, 35r1, mostrant-hi menys familiaritat).

Les dades locals assenyalen ús popular del mot fins a la línia Martorell, Vendrell, Vilafranca, StaColQ, Sta. Eul. de Puig-oriol. Cap al Sud en tenim informe fins a Eiv. «*tréspol*: piso de hormigón» (PzCabr.), i fins al cap d'allà del P. Val., on ja l'hem citat a Callosa; i l'alcoià MGadea el repeteix molt, amb referència al de dalt d'una sala o altres habitages: «tratant de penjar del *tréspol*, en una baga escorredora al còll, a una chiqueta del alcalde»; «una capella capaç y elegant, si bé baixa de *tréspol*»; «la Església --- en *tréspol* de fusta de ciprer, per conte de bóveda» (*T. del Xè* I, 123, 287; II, 13). Teodor Llorente també sovint *tréspol* i amb el mateix sentit: «Pobre *tréspol*, de palla ben lligada, / la guarda d'un mal vent», «Lo vell trabuc despenja del *tréspol*, / --- / donant el crit de guerra / reirona 'l caragol», *La Barraca*, vv. 15 i 94; «un gesmiler servia'm de transparent *tréspol*», *La Barca Nova*, v. 8.

En literatura *tréspol* apareix des del S. XIV: «tots los *tréspols* de fora del palau eren d'argent, e aquells de dins eren d'or» en el *De Amore* (versió cat. del S. XIV d'Andreu el Capellà): «tecta autem et exteriora cuncta palatii erant argentea, interiora vero aurea» (p. 119). «Puys la gent santa / Déu féu passar / La Roja mar, / com per *tréspol*, / del rey l'estol / l'aygua 'l negà», JRoig (v. 14313); «y'l caragol seu / --- / que pren ab les baves les mosques al sol, / y on fica la banya, tant cava 'y laura, / que moltes vegades forada 'l *tréspol*», *Procés de les Olives* (v. 288).

Modernament en el Princ., i més en l'aplicació al sòl, el trobaríem sobretot en escr. de lèxic meridional: «arrossegant-me arran del *tréspol*, trobré una paret, un moble o una porta»; i aquí tampoc no manca la referència a la renovació de la cosa: «I ¿com era que tampoc havien canviat el *tréspol*? Mal enrajolat, feia depressions i bonys damunt les bigues, que cedien de tan velles: —Un dia ens hi enfonsarem —ja deia son pare», Puig i Ferrater (*Cercle Màgic*, 87, 82). Es pot trobar, doncs, aplicat al sòl. Més corrent, però, en l'aplicació al de dalt: «---- que delires? / per ballar

deixes la casa? / Faran enfonsar el *tréspol*, / tremolar tota la casa, / se't tiraran sobre el llit / ---», Robrenyo (*Lo Jaio de Reus*, Bna., p. 56).

Tanmateix no manca en importants autors de més al N. (almenys de la zona interior). En Verdager: «La cobreix ric texinat, / *tréspol* de marmòrea cambra, / per cisells moros brodat / que brodarian l'Alhambra», «Una horrible fantasma, en son desfici, / a la gola l'empeny del precipici, / y altres fantasmes, baix, ab crit etern, / —Vina —li diuen—, vina prest, tu ets nostre: / és lo *tréspol* axò que has pres per sostre,¹ / sota eix abisme udola 'l de l'infern», *Canigó* (VI, 30; XI, 95); «n'eixia resso de veus de jugadors; allò era la timba: una tuta amb sostre de sota teulat, i *tréspol* de posts guerxes i mal empalmades, que grinyolaven sota els peus», MrnVayreda (*Puny.*, v, 102 (83)); «Al llindar de la porta on ella seu, / s'acosta una figura, com una ombra, / sense que en el *tréspol* ressoni el peu: / és la madona Sara --- —Agar, açà't —li diu ---», Alcover (*Agar*, v. 65).

En la doc. es veu molt generalment que la matèria del *tréspol* es fa de terra, pols o material semblant, formant una mena d'argamassa, com ja ho hem documentat a l'antic Ross.; a Eivissa; en el men. Febrer Cardona «*tréspol*: argamassa, mortier»; en *OPou* (seguit pel *DTo*. 1670, s. v. *sostre*: «--- *tréspol*, --- stratum rudere, pavementum barbaricum ---»); els antics docs. castellonencs parlen sovint de la terra usada per fer *tréspol* (cf. la cita de 1417, *AlcM*): «set fanecades de terra al *tréspol*» en un de Vinamargo de 1468, i en altres dos del Llibre de Values de 1468 (còpia que dec al mestre SzGozalbo, 1961).

I el mateix dona a entendre el gran vigatà, en les èpiques Infàncies: «Lo tuguri un cop refet, / li demana una coberta / --- / embigat qu' és lo *tréspol*, / l'abriga ab un llit de terra, / hont abans d'haver-hi flors / ja s'hi posa alguna abella» (Verdager, *La Fugida a Egipte*, O. C. Pop. XI, 57). Resulta així, més o menys evident, de docs. antics de pertot, no sols del Ross.: «en la cambra de la tia havie fet lo sostre de baix de *tréspol* tot nou», a. 1533 (MiretS, *TempIH.*, 579). Segons *AlcM* es tracta concretament a Mall. i Men. d'una «mescla de pols feta de tests ben picats i calç viva, que servia per a fer el paviment ---»; i així ho documenta ja en tres docs. de Ciutat, de 1417 i dos de fi del S. XIV («--- baix del sòl de la cèquia --- tapat ab *tréspol*»).

Quant a la forma del mot, *tréspol* és doncs la dominant a totes les regions. Però n'hi ha d'altres que no s'expliquen pas com alteracions fonètiques d'aquesta. En primer lloc la popular a Mall. és *trispol*; ja recollida per l'Arxiduc Ll. Salvador per a un sòl piconat («*trispol*: gestossener Fussboden», *Die Bal.* II, gloss.). Sembla tractar-se sempre del paviment: «si amollàs sa cabellera, / la besaria el *trispol*», MrnAguiló a. 1843 (*Antol. Po.*, 1975, 34); «tan cert és com cert que és sec / aquest *trispol* que ara fregues», PdAPenya (*Po. Pop.*, 90); «la cambreta de la torre / no era rica, no era gran: / era fosca y era baixa, / son *trispol* era gelat», Jer. Rosselló (*Poet. Bal.*, P. d. M. 1873, p. 52);